

90th ANNIVERSARY

Faculty of Architecture Chulalongkorn University

Photo credit: Assoc. Prof. Piyanan Prasamrajkit

Lecture

ARCHITECTURE & DESIGN FOR SOCIETY LECTURE SERIES : WHAT COLOR IS THAI?

7 February 2024

ARCHITECTURE & DESIGN FOR SOCIETY LECTURE SERIES:

WHAT COLOR IS THAI? . . . สีใดคือไทยแท้?

วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2567 ณ ออดิทอเรียม ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้เข้าร่วมเสวนา: รองศาสตราจารย์ ปิยนันต์ ประสารราชกิจ

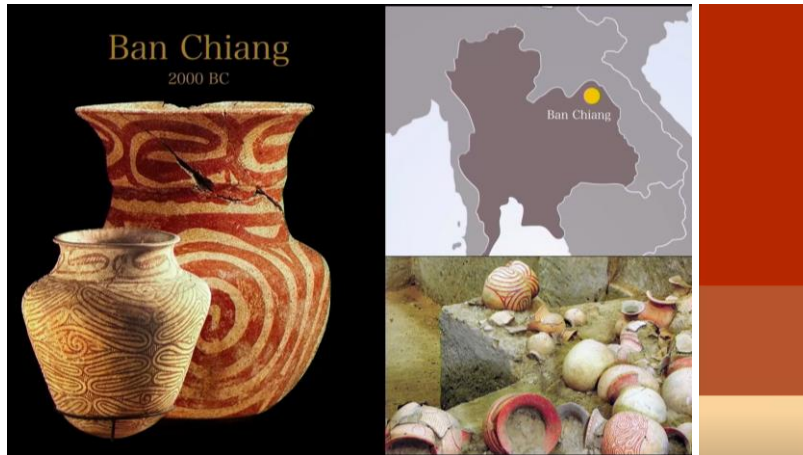
หากสีเป็นเครื่องมือบอกเล่าภูมิปัญญาแห่งวัฒนธรรมไทยได้ แล้วสีใดคือสีไทยแท้ และสีไทยที่แท้จริงคืออะไร

สี (Color) คือ สิ่งที่มีมนุษย์รับรู้ได้ด้วยระบบประสาทการมองเห็น เป็นองค์ประกอบในสภาพแวดล้อมอย่างแรกส่งผลต่อความรู้สึกได้เด่นชัดที่สุด 'สี' จึงสำคัญในงานศิลปะ และการออกแบบ นอกจากนี้ยังสามารถบ่งบอกเอกลักษณ์และเป็นเครื่องมือบอกเล่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์ได้เป็นอย่างดี โดยรองศาสตราจารย์ ปิยนันต์ ประสารราชกิจ ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และวิจัย เรื่องสีของไทย (Thai Color) เพื่อเรียบเรียงให้เห็น

ถึงพัฒนาการ การวิเคราะห์สี การใช้สีในศิลปะแขนงต่าง ๆ ของไทย และท้ายที่สุดเพื่อหาข้อสรุปว่า สีไทยแท้คืออะไร

การศึกษาในครั้งนี้รองศาสตราจารย์ ปิยานันต์ ได้เรียบเรียงพัฒนาการของ 'สี' ออกมา 4 สมัย ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลงเหลืออยู่ ดังนี้

สมัยก่อนประวัติศาสตร์ : สีแดงถูกค้นพบในลวดลายบนเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง นับเป็นสีแดงและสีเดียวที่สามารถพบเห็นได้ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นสีที่เกิดจากดินธรรมชาติ

ที่มา : Ban Chiang, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

สมัยสุโขทัย : สีเขียวสืบลาดได้กำเนิดขึ้นผ่านการติดต่อค้าขายกับประเทศจีน เป็นสีที่พบได้ในเครื่องเคลือบสังคโลก ศิลปวัตถุที่พบจะประกอบไปด้วยสีเขียวสืบลาด แดง ดำ และขาว

ที่มา : Sukhothai Kingdom, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

สมัยกรุงศรีอยุธยา : สีทองเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ในการเพิ่มลวดลายและความสวยงามลงบนพื้นสีแดง เกิดเทคนิคลงรักปิดทองในงานจิตรกรรมภายในสถาปัตยกรรม ความงามของลวดลายสีทองถูกนำไปใช้ในผ้าพิมพ์ เช่น ผ้าลายอย่าง นอกจากนี้อีกสีหนึ่งที่ถูกนำเข้ามาให้ชาวอยุธยารู้จัก คือ สีฟ้า ผ่านการ

แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากวิทยาการสกัดสีจากแร่และหินมีค่าเริ่มทำได้ในยุคของ
นี้ ทว่าค่อนข้างมีราคาแพง ที่ปรากฏชัดเจนจึงมีสีแดง ทอง ขาว ส่วนสีเขียว และน้ำเงินปรากฏเป็นส่วนน้อย

ที่มา : Ayutthaya Kingdom, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 1-3) : ช่วงสมัยนี้จะสามารถพบเห็นสีได้ทั้งจากงานสถาปัตยกรรม
จิตรกรรมเครื่องละครโขน และเครื่องปั้นดินเผาหรือเบญจรงค์ สีที่ใช้ในงานสถาปัตยกรรมสอดคล้องกับสัดส่วน
เช่น การใช้เพื่อทอนความใหญ่ของอาคารลง หรือเพิ่มนัยยะความโดดเด่น ภายในทาเพดานด้วยสีแดงประดับ
ลวดลายดาวดั่งสีทอง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ปริมาณแสงสว่างและความงาม นอกจากนี้จิตรกรรม
ภายในใช้สีเป็นตัวกลางเชื่อมต่อเรื่องราว เพื่อบ่งบอกประวัติหรือตัวละครเอกโดยใช้สีตัดกันกับพื้นหลัง ใน
เครื่องละครโขน 'สี' ถูกนำมาบ่งบอกตัวละคร และสร้างมิติบนลวดลายให้กับหัวโขน ส่วนเครื่องเบญจรงค์เมื่อ
พิจารณาจะเห็นว่าเทคนิคการใช้สีของไทยได้มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น มีการทดลองผสมสีให้มีหลากหลายเฉดยิ่งขึ้น

ที่มา : Rattanakosin Kingdom, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

ที่มา : Khon mask and Mural Painting, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

หลักเทคนิคการใช้สีของไทย คือ การคำนึงถึงระยะการมองเห็นใกล้-ไกล เมื่อมองระยะใกล้เห็นเส้นและจุดชัดเจน สีสด ชูดาด เมื่อมองไกลจึงเห็นองค์ประกอบละลายกลมกลืนกัน โดยเมื่อพิจารณาแล้วการปรากฏของสีไทยมักเกิดขึ้นอย่างตัดกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเชิงความสด-ซีด ความสว่าง-มืด หรือสีแท้ (Hue) ตัดกัน เหล่านี้ถูกวางอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงสัดส่วนของงาน สืบเนื่องจากหลักฐานที่พบแทบไม่มีสีใดปรากฏขึ้นสีเดียวในพื้นที่ขนาดใหญ่ นอกจากนี้การใช้สีไทยร่วมกับเทคนิคหนึ่งที่ชาดมิได้ คือ การใช้ลวดลาย ลงรักปิดทอง เพื่อเน้นความสำคัญ ในขณะเดียวกันยังเพื่อสัมผัสที่ตัดกันจากพื้นผิวด้านของสีทั่วไปกับความวาววับของสีทอง

ที่มา : Thai Natural pigments, รศ. ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

หากจะกล่าวโดยสรุปในประเด็น “What Color Is Thai?” คงจะไม่สามารถครอบคลุมได้ครบถ้วนในคำตอบเดียว เนื่องจากสีสันทของไทยแท้ั้นประกอบขึ้นจากองค์ประกอบพร้อมหลายส่วน ไม่สามารถเป็นสีใดสีหนึ่งหรือขึ้นงานตัวอย่างขึ้นหนึ่งได้ เนื่องจากความงามของภูมิปัญญาเรื่องสีไทยเกิดจากความชำนาญในเชิงเทคนิคจากช่างสิบหมู่ แม้ว่าจากพื้นที่ย่อยเล็กที่สุดแผ่ออกไปสู่พื้นที่ใหญ่ระดับเมืองก็ยังคงไว้ซึ่งความชัดเจนในการใช้สีแบบไทย

ที่มา : พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท, ASEAN SKYLINE

'สีไทย (Thai Color)' เรียกได้ว่าเป็นศาสตร์ภูมิปัญญางานช่างอันมีเอกลักษณ์ เพียงแต่ไม่ได้รับการจดบันทึกหรือรู้จักอย่างแพร่หลาย การศึกษาและวิจัยของรองศาสตราจารย์ปิยนันต์ในเรื่องสีไทยเมื่อประกอบกับกระบวนการการเก็บข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ จึงสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า สะท้อนให้เห็นภาพเอกลักษณ์ความเป็นไทย เรื่องราว ความเชื่อ และประวัติศาสตร์ของดินแดนสุวรรณภูมิในแต่ละยุคสมัยผ่านการแต่งแต้มสีสันในศิลปวัตถุและสถาปัตยกรรม

ARCHITECTURE & DESIGN FOR SOCIETY LECTURE SERIES 2024

หัวข้อ: WHAT COLOR IS THAI?

โดย: รองศาสตราจารย์ ปิยานันต์ ประสารราชกิจ

ไฟล์: What color is Thai? 2024-02-07.m4a

เวลา: 01:15:20.57

00:31:2	อาจารย์ สิรินทรา เชื้อศิริทรัพย์	ก่อนอื่นนะคะ ขออนุญาต เกริ่นเกี่ยวกับกิจกรรมของเราก่อน Architecture and Design for Society 2024 เป็นกิจกรรมที่ส่วนหนึ่งร่วมเฉลิมฉลองงานครบรอบ 90 ปีของคณะ ซึ่งจะมีประจำปี ทุกเดือนนะคะ เดือนละ 1-2 ครั้ง แล้วก็มีผู้เชี่ยวชาญที่มีความหลากหลายจากศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งระดับชาติแล้วก็นานาชาติ เข้ามาแชร์ความรู้แง่คิดและประสบการณ์เกี่ยวกับงานออกแบบ งานศึกษางานวิจัย ที่คำนึงถึงประเด็นทางสังคม หรือว่าเอื้อประโยชน์ให้กับสังคมให้แก่ผู้ร่วมฟังทุกท่าน จะยังมีงานนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ฝากติดตามช่องทางต่าง ๆ ของทางคณะค่ะ สำหรับกิจกรรมในวันนี้ค่ะ ผู้ร่วมฟังที่เป็นสถาปนิกหรือว่ามีใบประกอบวิชาชีพ สามารถที่จะลงทะเบียนเพื่อสะสมแต้มพวต. จากการฟังบรรยายในครั้งนี้ได้ คณะสถาปัตย์ ขอขอบคุณบริษัทสกุลไทยสปอนเซอร์หลักที่ให้การสนับสนุนกิจกรรมดี ๆ ในครั้งนี้ค่ะ ลำดับต่อไป ขออนุญาตเรียนเชิญท่านคณบดีนะคะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรายุทธ ทรัพย์สุข กล่าวเปิดงานค่ะ
	ผศ. สรายุทธ ทรัพย์สุข	กราบสวัสดีท่านอาจารย์ ปิยานันต์นะคะ เป็นอาจารย์ตั้งแต่ผมเรียน แล้วก็กราบสวัสดีแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้บรรยากาศเข้ามาตอนก่อนเลคเชอร์มีความต่างนิดนึง ไม่ค่อยเหมือนเลคเชอร์ ผมเข้าใจว่าวันนี้ก็ได้มีแฟนคลับท่านอาจารย์ปิยานันต์เยอะพอสมควรนะคะ คงจะคิดถึงกัน แล้วก็น่าจะอยากมาฟังวันนี้ เพราะว่าอาจารย์เนี่ยสอนมาแทบทุกรุ่น แต่สิ่งที่อาจารย์ปิยานันต์สอนมาตลอด คือ สาระสำคัญของการออกแบบ คือ เรื่อง 'สี' นะครับ ตามประสาทสัมผัสของเราเนี่ยครับ เวลาเราเห็นอะไร

ต่าง ๆ หรือได้รับสัมผัสต่าง ๆ เหล่านี้ อันที่ effective ที่สุด หรือมี ประสิทธิภาพมากที่สุดก็คือเรื่องการมองเห็น ผมว่าสิ่งนี้เป็นตัวประกอบที่ สำคัญมาก ๆ เลยในการออกแบบ ถือเป็นศาสตร์ที่ต้องสอนกันมาในเรื่อง ของการออกแบบมาตั้งแต่ต้นครับ

00:02:13

ผศ. สราวุธ
ทรัพย์สุข

เข้าปีหนึ่งมาแล้วก็เจอท่านอาจารย์ปิยานันต์ สอนเรื่องสีมาโดยตลอด ที่จริงการมองเห็นอาจจะไม่ใช่เรื่องสีอย่างเดียว จริง ๆ เรามีอาจารย์หลาย ท่านเลยครับ ที่สอนศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น ชื่อ อ้อเหมือนกัน เมื่อก่อนเนี่ยคุณะเราจะมีอาจารย์อ้อ อ้อสีนะครับ อ้อแสง แล้วก็อ้อสว ยนะครับ ซึ่งอาจารย์สอนด้าน Aesthetic ซึ่งเกี่ยวข้องกับการมองเห็น เหมือนกัน ว่าอย่างไรถึงสวย ใวันหลัง เราจะมีทั้งเรื่องแสงและเรื่อง aesthetic เข้ามาฟังกันดีไหมครับ เราจะได้ครบในเรื่องของประสาท สัมผัสการมองเห็น ขอขอบคุณท่านอาจารย์ปิยานันต์ และขอขอบคุณ สปอนเซอร์สกุลไทยนะครับ ตอนทำคิดว่าเมื่อเราได้ฟังแล้วจะมีจังหวะที่ เราจะได้มีโอกาสซักถามแล้วพูดคุยกันนะครับ น่าจะเป็นประโยชน์ใน เรื่องของการออกแบบ ขอขอบคุณครับ

00:03:20

อาจารย์
สิรินทรา
เอื้อศิริทรัพย์

เดี่ยวในช่วงทำย่นะคะ เราจะมี Q&A ขออนุญาตเรียนเชิญท่านคณบดี มอบของที่ระลึกให้กับวิทยากรก่อนเลยนะคะ

คณบดีมอบของที่ระลึกและถ่ายรูปร่วมกับวิทยากร

รศ. ปิยานันต์
ประสารรากิจ

มอบของแล้วก็กลับบ้านได้ (หัวเราะ) ขอขอบคุณค่ะ

อาจารย์สิรินทรา
เอื้อศิริทรัพย์

สำหรับวันนี้เราได้รับเกียรติเป็นอย่างสูงจากท่านรองศาสตราจารย์ปิ ยานันต์ ประสารรากิจจะคะ ท่านนอกจากปัจจุบันจะเป็นมณฑนากร อิศระ และผู้เชี่ยวชาญด้านสีแล้วนะคะ ท่านก็ยังให้ความกรุณาเป็น อาจารย์พิเศษกับภาควิชาอย่างต่อเนื่องนะคะ ไม่นับประสบการณ์ที่ท่าน

เป็นอาจารย์ประจำสำหรับภาควิชาสถาปัตยกรรมภายในมาอย่างยาวนานนะคะ ก็เพื่อไม่เป็นการเสียเวลา ขอส่งมอบต่อให้ท่านอาจารย์เลยคะ

00:04:22

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

สวัสดีค่ะ ตอนแรกเตรียมมาว่า สวัสดีค่ะท่านผู้มีเกียรตินะคะ ก็ยังคงเป็นท่านผู้มีเกียรติ ผู้เป็นลูกศิษย์และเป็นนิสิต และอาจารย์คณะสถาปัตย์ ซึ่งเป็นสถานที่ทำงาน เป็นแหล่งกำเนิดการค้นคว้าเรื่องสีของตัวเอง วันนี้รู้สึกยินดีมากที่ได้กลับมา แม้ว่าห้องนี้จะไม่เคยบรรยายมาก่อนและคงจะยุ่งวุ่นวายมาก ถ้าจะให้ปีนบันไดขึ้นไปนะคะ ขอนั่งเป็นวิทยากรอยู่ตรงนี้

เรื่องที่จะพูดในวันนี้ทำไมพูดภาษาไทยแต่ชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ 'What color is Thai?' ชื่อเรื่องเนื่องจากว่าเป็นการบรรยายที่คิดขึ้นเพื่อบรรยายในสมาคมสีนานาชาติในเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ท่านรองคณบดีคณะวิทยาศาสตร์ ผู้เป็นรองประธานของสมาคมสีไทยนะคะ ได้จัดสมาคมสีนานาชาติ เอไอซี หรือ the International Colour Association ขึ้นที่เชียงใหม่ คราวนี้ถือว่าเป็นครั้งที่สองที่เวียนมาจัดในประเทศไทยหลังจาก 20 ปีผ่านไป ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 2003 และปีที่แล้วคือ ค.ศ 2023 โดยนับตั้งแต่นั้นมาก็ได้ทำการศึกษาเรื่องสี และเป็นสมาชิกของสมาคมสีโลกมาโดยตลอด ทำไมต้อง 'What color is Thai?' คือว่าถูกรวบรวมจาก 29 ประเทศ 280 กว่าท่านมาประชุมที่ประเทศไทย และอาจารย์จะเอาอะไรไปสู้กับเขา เราก็เลยจะมาพูดเรื่องสีของเรา แล้วก็ เป็นโอกาสดีที่ได้แสวงหาความรู้ที่อาจจะไม่มีมากนักเกี่ยวกับเรื่อง 'สีไทย' เพราะว่าปกติเป็นนักออกแบบไม่ได้มีความรู้ความชำนาญไปในทางใดทางหนึ่ง คือ ทางวิทยาศาสตร์หรือสุนทรียศาสตร์นะคะ

00:07:11

[รูปภาพหัวข้อ Agenda: What color is Thai?] เรื่องแรกที่จะเอ่ยถึงในวันนี้ ขอกล่าวถึง scope ที่จะพูดทั้งหมด 7 ประเด็น ว่าวัตถุประสงค์ขอบเขตพัฒนาการ การวิเคราะห์สีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นการ analyze ถึง Traditional Thai color จาก mural painting หรือจิตรกรรม

ผาผนัง ในต้นกรุงรัตนโกสินทร์, การใช้สีของไทย และสรุปเป็นประเด็นว่า
“What color is Thai?”

Purpose of studying

00:08:00 รศ. ปิยนันต์ วัตถุประสงค์ในการในการศึกษา คือ การนำมาซึ่งการวิเคราะห์ที่ ตั้งแต่มี
ประสารราชกิจ สืบเกิดขึ้นบนแผ่นดินนี้ ‘แผ่นดินนี้’ หมายถึงสุวรรณภูมิ ที่ซึ่งประเทศไทย
ตั้งอยู่นะคะ เราไม่สามารถจะศึกษาเรื่องสี จากสิ่งที่เราไม่เคยเห็นได้
เพราะสีจะต้องเห็น เรียกได้ว่าเรียนออนไลน์นี้ลำบากมากเลยนะคะ
เพราะฉะนั้นสีเราต้องวิเคราะห์จาก ศิลปวัตถุและสถาปัตยกรรมที่ยังคง
หลงเหลืออยู่

Scope of study

00:09:02 รศ. ปิยานันต์ [รูปแผนที่ตั้งประเทศ] เริ่มจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์ นั่นคือ ที่ในจังหวัด
ประจวบราชกิจ อุบลราชธานี หรือที่เคยได้ยินตำบลบ้านเชียง สิ่งที่เป็นศิลปวัตถุที่ค้นพบ
คือ เซรามิกนะคะ

[รูปแบบใหม่ในการค้นพบของศิลปวัตถุ] ต่อมาในสมัยที่สอง ที่เราจะพูดถึง scope of study เราจะพูดถึง 4 สมัยด้วยกัน จากก่อนประวัติศาสตร์ แล้วก็กระโดดข้ามมา 4000 ปี มาถึงสุโขทัย ที่เราขุดค้นพบศิลปวัตถุ คือ งานของสังคโลก ที่ยืนยันความเป็นไทยตรงนี้ก็คือการขุดค้นพบศิลาจารึก ซึ่งได้จารึกไว้ตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหง เป็นการยืนยันถึงการประดิษฐ์ อักษรไทยซึ่งเราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ต่อมา scope ของการศึกษาก็คือใน สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งถือว่าเป็น golden age อย่างไร ก็คือว่ากรุงศรี อยุธยามีความรุ่งเรืองทั้งในด้านศิลปะ ความสัมพันธ์ทางการเมือง และ ความสัมพันธ์ระดับนานาชาติ ต่อมาจะพูดถึงกรุงรัตนโกสินทร์เฉพาะ ตอนต้น เนื่องจากกรุงธนบุรีมีช่วงเวลาที่เป็นราชธานีอยู่ 15 ปี แต่เป็นช่วง ที่สร้างบ้าน แปลงเมือง จึงไม่มีศิลปวัตถุที่สามารถจะศึกษาเรื่องสีได้ ชัดเจนนะคะ

Evolution of Thai color through time

- 00:11:03 รศ. ปิยนันต์ ประสารราชกิจ [รูปศิลปวัตถุบ้านเชียง เครื่องเซรามิก] เราพบสีอะไรในบ้านเชียง เราพบสีแดงแทบจะเป็นสีแดงที่เราค้นพบบนดินแดนนี้ หลังจากที่เราทำการศึกษาเกี่ยวกับแร่ธาตุต่าง ๆ จะพบว่าในดินของดินแดนสุวรรณภูมิ มีแร่เฮมาไทต์ (Hematite) อยู่ในชั้นดิน ซึ่งคือสีแดง ชุดค้นพบศิลปวัตถุที่เป็นเซรามิก เป็นจำนวนมากนะคะ สีที่ใช้อยู่บนแถบทางด้านขวามือคือสีแดง แต่ก็อาจมีสีที่เป็นเหมือนสีของดินนะคะ แดงหรือน้ำตาลอ่อน [รูปศิลปวัตถุกรุงสุโขทัย เครื่องสังคโลก] ต่อมาในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี คือ 700 ปีที่แล้ว กรุงสุโขทัยมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านในเอเชีย คือ จีน ทางกรมศิลปากรขุดค้นพบเครื่องสังคโลก สีใหม่ที่เกิดขึ้นและสร้างความน่าสนใจ Contrast กับสีแดงที่มีในแผ่นดินเรา คือสีเขียวของศิลาดล ศิลาดลเป็นเคลือบเขียวที่เราค้นพบ นอกจากนั้นสีแดงก็ยังคงใช้ในการขีดเขียนเป็นลวดลาย รวมทั้งสีดำคะ นอกจากเคลือบเขียวแล้วก็มีเคลือบขาวร่วมอยู่ด้วย สีในสมัยสุโขทัยที่เราพบใน artifacts คือ เขียว ดำ แดง และขาว
- 00:11:57 รศ. ปิยนันต์ ประสารราชกิจ [รูปที่มาของสีจากกรุงศรีอยุธยา พระอารามหลวง] ต่อมาในรัชสมัยของกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี กรุงศรีอยุธยารุ่งเรืองมากอยู่ถึง 417 ปี เราไม่มีตัวอย่างทางงานสถาปัตยกรรมเช่นเดียวกันกับสุโขทัย เรามีแต่ซากปรักหักพังทางสถาปัตยกรรม และสีทางสถาปัตยกรรมก็คือเศษซากที่เราเห็นจะอิฐสีแดงและศิลาแลง ซึ่งเป็นสีน้ำตาลออกแดง และฉาบด้วยปูนขาว ส่วนอยุธยาสถาปัตยกรรมแม้ว่าจะถูกเผาทำลายเป็นจำนวนมาก วัดที่ทำการค้นคว้าเรื่องสี จึงเป็นวัดที่เทียบเคียงสมัยเดียวกับอยุธยาแต่อยู่ทางใต้ของอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี คือ วัดใหญ่สุวรรณาราม เนื่องจากเป็นพระอารามหลวงในขณะนั้น แต่ว่าเป็นขนาดเล็กนะคะ จะเห็นการใช้สีบนสถาปัตยกรรมยังคงเป็นสีขาว จากปูนหมัก ปูนดำ ธรรมชาติ บนผ้า เพดานจะเป็นไม้ ทาสีแดง ตรงนี้ remark ไว้หนึ่งว่า เราจะเห็นแต่ผ้าเพดานเป็นสีแดงเสมอในงานสถาปัตยกรรมไทย ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาลวดลายต่าง ๆ ในโบสถ์จะมีการลงทอง ลงรักปิดทอง หรือใช้แผ่นทองคำ เหลวลงบนยางรักก็จะเป็นทองอีกเช่นเดียวกับการเขียนลายผ้าบนตัว

ละครหรือว่าเรื่องราวที่ปรากฏบนภาพเขียนบนฝาผนัง จะมี สีแดง สีทอง สีดำและสีขาว ไปสืบต่อมาว่าสีปรากฏบนผ้า มันเป็นเรื่องจริงหรือเปล่า ไปค้นพบผ้าลายอย่างในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ว่าทำไมถึงเรียกผ้าลายอย่าง คือ ผ้าที่สร้างขึ้นเป็นแบบอย่างของราชสำนักให้นำไปผลิตในประเทศอินเดีย เนื่องจากคนไทยสมัยนั้นไม่สามารถจะมีเทคโนโลยีการพิมพ์ดีเท่ากับอินเดีย ที่มีเมืองโคโรมันเดล อยู่ทางฝั่งตะวันตกของริมทะเลของอินเดีย เราก็เลยต้องทำแบบอย่างส่งไปให้อินเดียและสีเราก็เป็นคนสเปค สีที่เราสเปคไปก็ไม่แตกต่างอะไรจากสีที่เห็นบน mural painting ตัวอย่างก็ยังมีผ้านี้จัดแสดงอยู่ที่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครนะคะ แล้วสีเกี่ยวข้องกับสีน้ำเงินนี้มาจากไหน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจะตรงกับสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 คือ ประมาณศตวรรษที่ 17 ก็มีการค้าขายแลกเปลี่ยนแล้วมีสินค้าไม้ตรีทางการทูต เพราะฉะนั้นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนำมาซึ่งศิลปะ สีฟ้า และสีเขียวก็เพิ่งจะเข้ามาในสมัยอยุธยา แต่แพงมากเนื่องจากว่าสีฟ้าเนี่ยทำมาจากแร่ธาตุ ที่เรียกว่า ลาพิส ลาซูลี (Lapis lazuli) เป็นหินชนิด precious stone ซึ่งต้องบดแล้วนำมาละลายน้ำ แขนงตะกอนสองชั้นกว่าจะสกัดได้สีมา เราจึงไม่เห็นสีฟ้า บนจิตรกรรมฝาผนังในสมัยอยุธยาเลย จนกระทั่งต้นรัตนโกสินทร์นะคะ ส่วนสีเขียวก็ได้ผลพลอยได้ จากการเผาคอปเปอร์อะไซด์ เป็นคอปเปอร์ออกไซด์ สีในสมัยอยุธยาที่ปรากฏก็คือจะมี สีแดง ทอง ขาว เขียว และเป็นสีน้ำเงินเป็นส่วนน้อย

00:18:30

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

[รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์] ต่อมาขอข้ามกรุงธนบุรีไปเนื่องจากสาเหตุที่กล่าวเบื้องต้น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทำไมต้องเป็น early period เพราะอาจกล่าวได้ว่าหลังจากรัชกาลที่ 3 ไปแล้วเนี่ย รัชกาลที่ 4 รัชกาลที่ 5 มีสัมพันธทางการทูตและมีการแลกเปลี่ยนสินค้ามากมาย การแลกเปลี่ยนสินค้า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมก็เป็นการแลกเปลี่ยนสีด้วย การแลกเปลี่ยนสีไม่เพียงแต่จะแลกเปลี่ยนวิธีการใช้สี เพราะฉะนั้นวันนี้เราคุยเรื่อง 'What color is Thai' เราจึงบอกความรู้ว่า What color is Thai ในที่นี้หมายความว่า Traditional Thai หรือ True Thai ที่นำความ

ต่อเนื่องจากสมัยกรุงสุโขทัยมาสิ้นสุดประมาณรัชกาลที่ 3 โดยในรัชกาลที่ 1 มีพระประสงค์ที่จะทำให้กรุงเทพฯ เป็นราชธานีที่เรืองรองเหมือนสมัยอยุธยาที่เป็น Golden Age เหมือนกัน

Analysis of colors from Early Rattanakosin Period

00:20:32 รศ. ปิยนันต์ วิธีที่ท่านทำเนียบก็คือ รวบรวมสถาปนิกนะคะ ถ้าเกิดสมัยนั้นเราก็คงถูก
ประสารราชกิจ รวบรวมไปด้วย แล้วก็มีสถาปนิก มีช่างฝีมือและก็ผู้รู้มากมายมาระดม
ความคิดและก็โรงงาน สร้างกรุงเทพมหานครให้ดังมานะคะ

[รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์] สิ่งที่ยังปรากฏเห็นแล้วก็สิ่งที่ทำให้ศึกษาต่อมาได้ เกิดจาก Artifacts หรือ ศิลปวัตถุและสถาปัตยกรรมซึ่งสามารถจะวิเคราะห์ออกเป็น 4 ประเด็นนะคะ อันแรก คือ สถาปัตยกรรม อันที่สอง คือ จิตรกรรม อันที่สาม คือ เครื่องละครโขน และอันที่สี่ คือ เซรามิกหรือเครื่องปั้นดินเผา

[รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนหลังคา] ต้นกรุงรัตนโกสินทร์นะคะ เนื่องจากได้แบบอย่างมาจากกรุงศรีอยุธยาแม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะไม่มีแบบอย่างให้ดูเป็นโมเดล แต่ว่า ตัวช่างเองที่โยกย้ายมาจากราชธานี

เดิม ก็ก่อร่างสร้างเมืองให้อลังการ สถาปัตยกรรมที่จะพูดถึงเนี่ยก็คือวัด
พระรามต่าง ๆ นะคะซึ่งมีความเป็น Traditional Thai ที่ชัดเจนที่สุด ก็คือ
สีของยอดอาคารนั่นก็ คือ หลังคา สถาปัตยกรรมที่เป็นวัดจะมีขนาดใหญ่
เนื่องจากเป็นที่รวมของชุมชนทั้งทางด้านกายภาพและทางด้านจิตใจนะ
คะ สามารถเห็นจากระยะไกลได้ สีจึงโดดเด่นเมื่อต้องกับแสงแดดใน
สภาพแวดล้อมแล้วก็เป็นสีที่ปรากฏเด่นชัดมาก การใช้สีบนหลังคา
เนี่ย ก็จะมีอยู่ 4 สีด้วยกัน คือ สีน้ำเงิน สีเหลือง สีแดง และสีเขียว โดยสี
แดงที่ว่าเป็นสีแดงอมส้มหรือ Terra cotta นะคะ ในลักษณะของการใช้สีนี้
ได้สอบถามครูทางสถาปัตยกรรม และก็นายพิพิธภัณฑสถานก็ไม่มี
ความเห็นใด ๆ ไม่มีหลักฐาน ยืนยันว่าสี represent หรือว่าเป็นตัวแทน
ของผู้อยู่หรือเปล่าหรือเป็นนัยยะแห่งการบ่งบอกว่าที่นี่เป็นวัดหรือว่าเป็น
วังนะคะเพียงแต่ว่าเป็นกระเบื้องสีนะคะ ไม่เหมือนกับในประเทศจีนที่ถ้า
สีเหลือง เป็นพระมหากษัตริย์ท่านอื่นไม่สามารถใช้หลังคาสีเหลืองได้
อย่างนั้นะคะ แต่จากการวิเคราะห์ในเชิงสุนทรียศาสตร์ในฐานะคนไทย
เนี่ย มีความเก่งในเรื่องสัดส่วน proportion มาก หลังคาเนี่ยนอกจากจะ
ลดหลั่นขึ้นเพื่อให้เกิดความสวยงาม แสงและเงาแล้ว การใช้สีบนหลังคา
นี้ มีการตัดขอบ เพื่อที่จะแบ่ง area ที่มีขนาดใหญ่ให้ดูเล็กลง แล้วก็มี
สัดส่วน proportion ของเสาที่รองรับและก็ลดลวดลายประดับซ้อฟ้าใบระกา
หางหงส์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นสีทอง

00:24:16

รศ.ปิยานันต์
ประสารราชกิจ

[รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนผ้าเพดาน] เรื่องต่อมาทาง
สถาปัตยกรรม คือ เพดานนะคะอันนี้น่าสนใจมากและโดยส่วนตัวแล้วก็มี
ข้อสันนิษฐานหลายอย่างนะคะ ว่าทำไมเพดานต้องเป็นสีแดง ถ้ายังจำได้
ก็คือว่าสีแดงมีมากในประเทศไทยตั้งแต่โบราณกาลมาแล้วใช้ไหมคะ
area บนผ้าเพดานก็ใหญ่ มันก็น่าจะเอาสีที่มีมากและก็หาได้ นั่นคือข้อ
สันนิษฐานส่วนตัวนะคะ เพราะว่าทำการวิจัยและก็สอบถาม ก็มีอีกข้อ
สันนิษฐานหนึ่ง คือ ทางภัณฑารักษ์ที่พิพิธภัณฑสถานก็แจ้งให้ทราบ ว่า สี
แดง หมายถึง ท้องฟ้าของไทยนะคะ ละก็แอบคิดยังวิทยาศาสตร์นิดหนึ่ง
นะว่า ทำไมมันถึงท้องฟ้าละ อ้าว ก็เพราะว่าลวดลายประดับที่เป็น rose

motif หรือที่เราเรียกว่าดาวดิงส์เป็นสีทองไข่มุกมะกันคือ ดาว เพราะฉะนั้นข้างบนนั้น คือ ต้องเป็นท้องฟ้า เหมือนข้างบนเราเป็นแผนที่ นะคะ มีดาวดิงส์เป็นLED เพื่อมีใครเริ่มหลับแล้วนะคะ(หัวเราะ) พอดีก็ เกิดความคิดว่าสถาปัตยกรรมไทยเนี่ยมีช่องเปิด คือ หน้าบันที่เรียงราย อยู่ซ้ายขวาไข่มุกมะ เป็นช่องทางหนึ่งที่แสงสว่างธรรมชาติหรือ day light เข้ามาแต่ไม่สามารถตกกระทบโดยตรงถึงผ้าเพดาน เนื่องจากผ้าเพดาน ของวัดไทยสูงมาก ประมาณ 9 ขึ้นไปนะคะ เพราะฉะนั้นสีแดงเนี่ยเป็นสีที่เป็น long wavelength นะคะ แล้ว long wave length คือเป็นสีที่จะจาก ไปเมื่อความเข้มของแสงน้อยนะคะเพราะฉะนั้นบนนั้นก็มืดเพราะไม่ได้ รับ direct light นะคะความมืด หรือการลด intensity หรือความสดสว่าง ของสีเนี่ย ก็ทำให้มีดลงสีแดงเป็นสีที่มีดมากเลยเวลากลางคืน หรือเวลาที่ ไม่ได้รับแสงโดยตรงตกกระทบ [รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนผ้าเพดานวัด] เห็นสีแดงด้านขวามือไข่มุกมะ สีแดงด้านขวามือ คือแดง จริง ๆ ที่เขาทานะคะแต่ถ้ารูปออกมาจะไม่เป็นแดงนี้เพราะว่ามันอยู่สูง และไม่ได้รับ direct light นะคะ การที่มีดลงก็เหมือนเปรียบท้องฟ้าที่ไกล ออกไป ขณะที่ดาวดิงส์เป็นสีทอง จริง ๆ สีทองไม่ใช่สี สีทองเป็น mineral เพราะว่ามันมาจากทองคำแท้นะคะ แล้วเราก็เอามารีดเป็นทองคำเปลว ลง รักปิดทองลงไปนะคะ มีความ glitter หรือเงาวาวซึ่งเวลาโดนแสง ก็จะดิง ลงมาให้สว่างเหมือนดาวไนท์ข้างบนนี้นะคะอันนี้ก็เป็นที่มาที่น่าสนใจ และก็สันนิษฐานว่า คนไทยมีตาที่แยบยล แม้ว่าเราไม่อาจรู้ได้ว่าเขาเห็น อย่างไร หรือเขาคิดอย่างไรนะคะแต่สิ่งที่ปรากฏเนี่ยรู้สึกว่สีแดงเนี่ย เหมาะกับเพดานจริง ๆ

[รูปสีที่ปรากฏในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนผนังวัด] ต่อมาก็คือเรื่องผนัง ผนังไทยเนี่ยนะคะ นอกจากสีขาวแล้วคนไทยก็ยังรู้จักใช้การย้อมเพื่อให้ เล่นแสงและเงา เพื่อที่จะ break area ใหญ่ๆเนี่ยไม่ว่าจะเป็นฐานหรือ เป็นเสาที่มีการย้อมไม้สิบสองให้เกิดตามตอกเงาแล้วก็เป็นการแบ่งให้ เกิด proportion ที่สวยงาม แล้วไม่มีสีมากนักในการใช้ ถ้ามองจากรูป แรกทางซ้ายมือ เราก็จะเห็นสีแดงกับสีขาวนะคะ สีทองเนี่ยมักจะใช้เป็น

กรอบ เป็น frame ถ้าในวัดในวังที่ต้องการประดับประดาให้อีกเกริกมากขึ้น ก็จะมีการใช้สีโดยที่ไม่นำเอากระจกสีหรือกระจกเปียก ซึ่งเป็น Aluminum มาใช้ในการสร้างลวดลาย ลวดลายที่เกิดจากสีเหล่านี้ไม่เคยมีพื้นที่ใหญ่อลังการนะคะแต่จะเป็น Pixel เล็ก ๆ ที่มาเรียงต่อกันทำให้เกิดลวดลาย ถ้ามองจากไกลๆมันก็เหมือนกับ impressionism หรือ Dotism ในสมัยศตวรรษที่ 18 เนี่ยก็เราก็จะมองไม่เห็นรายละเอียด แต่งานของคนไทยจะดูชัดมากถ้ามองในระยะใกล้ละคะ อันนี้ก็เป็นกลเกมอีกอย่างหนึ่งในการเล่นสีอย่างไทยนะคะ ว่าสีทองจะเป็นสีที่ใช้ในแนวนอน Horizontal และก็แนวตั้ง ในขณะที่สีเทานี้เป็นสี contrast กัน เช่น น้ำเงินเหลือง หรือ value contrast ก็คือ น้ำเงินขาว และก็แดงเขียว โดยที่มีสีทองเป็นกรอบภาพเสมอเลยนะคะ

[รูปวัดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระเจดีย์กับมนุษย์] คือ คนที่ยืนอยู่นั้นนะคะ เทียบสเกลว่าอาคารใหญ่มาก แม้ว่าคนที่ยืนอยู่จะตัวใหญ่แล้วก็ตามนะคะ การใช้สีทองในไม่ได้ใช้เป็น frame อย่างเดียวนะคะก็ยังคงใช้บนอาคารขนาดใหญ่ที่เป็นสถูปหรือเจดีย์การใช้ทองในปัจจุบันมีการซ่อมแซมโดยใช้โมเสกนะคะ โมเสกสีทองจากประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นการสอดใส่ทองแท้เข้าไป มีความงดงามอลังการ เพราะฉะนั้นสีทองก็เป็นสีที่มักจะอยู่บนยอด หรือสีที่ปกคลุมอาคารที่มีขนาดใหญ่ ในลักษณะสถูปเจดีย์

00:31:39

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

[รูปจิตรกรรมฝาผนังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์] เรื่องต่อมาก็คือ mural painting หรือจิตรกรรมฝาผนังในรัตนโกสินทร์ ซึ่งก็ดูจากวัดสุทัศน์แล้วก็วัดพระแก้ว หรือ วัดพระศรีรัตนศาสดารามนะคะ อันนี้เป็นจากวัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหารนะคะ ก็จะเห็นการเขียนแบบโบราณที่เรียกว่าลักษณะสองมิติคนไทยเนี่ยเขียนภาพแบบเล่าเรื่องไปเรื่อย ๆ มีผนังยาวแค่ไหนก็เล่าไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้น ต้องมีความรู้ระดับหนึ่งที่จะตามถูก ว่าจากช่องนี้แล้วขึ้นเหนือล่องใต้อย่างไรที่จะเห็นเส้นทางนะคะ ในหนังสือก็กำกับไว้ให้เห็นว่าจากนู่น มานี่ จากนี้ ไปนั่น ถ้าไม่มีลูกศรเหล่านี้ทำยังไง

ตาคนเราจะ shift ไปดูสิ่งใดเนี่ยก็ต้องเกิด connection ของการใช้สีนั้นจะ การใช้สีใน mural painting จึงเป็นลักษณะ high contrast โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเราไม่มีสีมาก มันก็ต้องเป็น value contrast เช่น ตัวคนสีขาว พื้นข้างหลังเนี่ย ก็จะต้องเป็น low value เพื่อที่จะให้คนเห็นชัดขึ้น เหมือน เรื่องสองเรื่องที่มีมักจะปรากฏบน mural painting คือ เรื่องของพระพุทธรูป ประวัตินะคะ แล้วก็เรื่องรามายณะ ทำไมวัดพระแก้วถึงนำเอาเรื่องรามายณะมา เพราะว่าวัดพระแก้วนี้เป็นเฉลิมฉลองในรัชกาลหนึ่งใช้ไหมคะ ตอนเลื่อกก็ถือว่าเป็นการเฉลิมฉลองนะคะ รัชกาลที่หนึ่งก็ชื่อว่า รามาที่หนึ่งเหมือนกันนะคะ การเล่าเรื่องเนี่ยก็เหมือนการเล่าไปเรื่อย ๆ ฉะนั้นมีวิธีอีกอย่างหนึ่งที่จะแบ่งเรื่องแบ่งตอน คือ เส้นสีเทาหรือ zigzag line ดูในภาพขาวบนก็จะเห็นเส้นซิกแซกสีทอง แบ่งเรื่องพระพุทธรูป ออกจากภูมิทัศน์โดยรอบ สีก็จะ contrast กัน โดยรอบเป็นสีฟ้า สีเขียว บริเวณนี้ก็จะ เป็นสีแดงนะคะ ส่วนรูปด้านล่างถ้าสมมุติว่าเส้นซิกแซกไม่ได้แบ่งเรื่องราว ก็จะเป็นฉากหรือเป็นการเน้นย้ำ มีการเน้น figure and ground เพื่อที่จะให้ ความสำคัญของเรื่องราวที่เล่า [รูปสีที่ประกอบในจิตรกรรมในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์] สีที่ใช้ก็ยังคงเป็น สีแดงกับดำ จริง ๆ ต้องมีสีขาวด้วย คือ สีขาว นี่เป็นตัวไลโทน ไลโทนของคนไทยก็มี 3 สเต็ปเท่านั้นเอง คือ แดงชมพู แก่ ชมพูออกกลาง ชมพูอ่อน อย่างนั้นนะคะ หรือสีฟ้าสีเขียวเข้ามาใน ต้นอยุธยาและรัตนโกสินทร์สีฟ้าและสีเขียวเนี่ยก็มาจากอินเดีย เขียวมาจากจีนนะคะ ไทยก็แดง ๆ ดำ ๆ นะคะ ส่วนทอง การลงรักปิดทองเนี่ย ก็ทำให้เกิดสีที่สว่างไม่ต่างกับวิธีการที่เขาเล่นในสถาปัตยกรรมเหมือนกันนะคะ สีนี้ สีทองก็ไม่ได้มีสีเดียวนะคะ แล้วจะแต่แหล่งที่ค้นพบ มีสีทองซีดนะคะ รูปนี้ ก็ไปทำเวิร์คชอปกับไทยกราฟมาก็จะเห็น สีทองซีดแล้วก็สีทองอมเขียวแบบอยุธยาและสีทองอมแดงนะคะ

[รูปสีในเครื่องแต่งกายโขน] ต่อมาก็คือเครื่องแต่งกายโขนใครเคยไป พิพิธภัณฑโขนที่อยุธยาไหมคะ ก็จะมีสีหลากหลายมาก การแต่งกายของไทยเนี่ยมันเป็นการไม่ตัดเย็บ ตัดเป็นแผ่น ตัดเป็นชิ้นแล้วมาเย็บเข้ากับ ตัวซึ่งเรียกว่า prefabricationนะคะ การที่เป็นแผ่น ๆ เนี่ยมันก็เอาออกมา

ต่อลายทำสีอะไรได้ง่ายใช่ไหมคะ เหมือนกับผ้าที่ปูโต๊ะอัน ถ้าเป็นสมัยก่อนนับเป็นผ้าโชนเนี้ยมันก็คือต่อผ้าดำผ้าแดงเนี้ยมันไม่สามารถที่จะพิมพ์ได้ ไม่งั้นเวลาคนไทยทำต้องส่งไปอินเดีย กว่าจะกลับมา เรื่องจะลุ่มหรือเปล่าก็ไม่รู้อย่างนั้นะคะ เขาก็เลยต่อลายทำให้เกิดสีหลากหลายสี มองในระยะใกล้จะเห็น 5 สีถ้วนนะคะ ว่าสนับเพลา ชายไหวชายแครงที่ปรากฏอยู่ในภาพเนี้ยมีกี่สีนะคะ เราก็ไม่ได้นับกันนะคะแต่ช่างสิบหมู่เนี้ยมีการประดิษฐ์เท่าที่สีจะพึงมีนะคะ และก็เป็นที่ไปตามเนื้อเรื่องของตัวละครด้วย เช่น พระรามก็ต้องเขียวใช่ไหมคะ หนูน้อยหมวกแดงก็ต้องใส่หมวกสีแดงอย่างนี้ใช่ไหมคะ หรือหนุมานเป็นลิงเผือกก็ต้องขาวอย่างนี้นะคะแต่สีอื่น ๆ ก็ขอให้มีเถอะ บนสนับเพลา บนอุปรกรณ์เครื่องทรงต่าง ๆ นะคะ สิ่งที่มีเหมือนกันไม่ว่าจะเป็นสีใด ลงไปบนชิ้นผ้าเพื่อที่จะเอาไปตัดเย็บแล้วก็ตรึงเข้ากับผู้แสดงเนี้ยก็คือการลงดินทองนะคะ ได้ไปดูช่างสิบหมู่เนี้ยลงดินทอง บักเรียกว่าเป็นปีเป็นเดือนเลยนะคะ พอลงทองไปบีบสีทุกอย่างเนี้ยมัน harmonize หมดเลยนะคะ ไม่ว่าในสเกลใกล้ขนาดนี้หรือในสเกลที่ไกลออกไป เมื่อระยะทางกับแสงสว่างก็จะทำให้เกิดการ blend เข้าหากันนะคะมะล้งมะเลื่องดูยิ่งใหญ่ขอบดูโชนไหมคะ ชอบมากไม่เคยหลับคะ ไปนั่งดูสี ดูแสงนะคะแล้วก็เกือบจะลุกขึ้นร้านะคะ

00:39:10

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

[รูปสีในหัวโชน เครื่องแต่งกายโชน] อันต่อมานะคะ หน้าโชนสำคัญเรื่องสีที่จะ represent ตัวละครอยู่แล้วนะคะว่าเป็นยักษ์ไมยราพ หน้าต้องสีอะไรคะ สีม่วงไหม้คะ ตัวละครนี้ชื่ออะไรก็ไม่ทราบมันจำไม่ได้อยู่แล้วนะคะ และก็หนุมานก็ต้องหน้าขาว แต่สิ่งที่น่าสนใจมาก ๆ คือว่าการทำให้เกิดมิติบนเส้น สีที่เขียนบนหน้าโชนเนี้ยมันจะไม่ได้ใช้สีเดียว เห็นเส้นที่เขียนไหมคะ มีกี่สีคะ 5 สีนะคะจะไล่จากสีที่อ่อนที่สุด คือ ถ้าสมมุติว่าจะเขียนเส้นแก้มที่เป็นขดขนาดกลมเนี้ย เขาจะลงขาวก่อนแล้วก็ต่อไล่โทนเป็นชมพูชมพูแก่แดงแล้วก็ดำและก็ตบด้วยทอง ทำไมต้องทำงั้นก็ คือเพื่อให้เกิดมิติและเส้นเหมือนนูนขึ้นมาเป็นเส้นกลมนะคะ นอกจากนั้นการใช้สีเนี้ยก็ยังใช้แบบ contrast คือ ถ้าตัวละครหน้าแดงก็จะใช้สีเขียววาด ถ้าตัวละครหน้าเขียวก็จะใช้สีแดงวาด สีฟ้าก็จะใช้สีส้มวาด เขาไม่ได้รู้จักทฤษฎีสีตาม

Johannes Itten นะคะเรียกว่าคนไทยมี knowledge เรื่องสีแต่ไม่ได้บันทึกไว้เลยขอวิเคราะห์ไว้ว่าคนไทยเก่งจริงๆเลยนะคะคิดได้อย่างไรวิธีการนะคะ นอกจากนั้นการที่ทาบเส้นด้วยเส้นเล็ก ๆ สีดำให้เกิดเป็น Toner value ให้เข้มขึ้น เห็นมั้ยคะที่เส้นหนวด เส้นอะไรพวกนี้ นอกจากนั้นก็ยังมีเส้นประหรือเส้นจุด เขาเรียกว่าเส้นตุ๊กแต่ถามว่าทำไมถึงเรียกเส้นตุ๊ก ก็ไม่รู้แหละคะ เขาบอกว่าเหมือนรถตุ๊กๆอะไรแบบนี้แหละ มีใครรู้ไหมคะเส้นตุ๊ก อันนี้หัวหน้าช่างสิบหมู่ที่อยู่ยาบออกมาจะคะ

[รูปสีในเครื่องเบญจรงค์] ต่อมาก็มาถึงลายน้ำพอง แล้วก็เบญจรงค์มาจากเบญจ แปลว่าห้า ใช่มั้ยคะ รงค์ แปลว่าสี ฉะนั้นเบญจรงค์ก็ต้องมี 5 สีทำไมมีแถบสีเขียวอะไปหมดและก็ไปที่พิพิธภัณฑ์ก็ไปถ่ายรูปพวกนี้มา เขาก็บอกไม่ทราบเหมือนกัน อย่าไปศึกษามันเลยมันมีหลายสีก็แล้วกัน ก็เลยต้องซื้อหนังสือมาอีกตั้งนี้ เพื่อที่จะค้นว่าทำไมเบญจรงค์ถึงไม่มีแค่ 5 สีแหละคะ ก็เหมือนกับการเขียนหน้าโขนนะคะได้สีมาเนี่ยคนไทยก็ชอบผสมสี ชอบผสมสีไปผสมสีมาก็จะได้เพิ่มจาก 5 สี คือ แดง เหลือง เขียว น้ำเงินขาว ใช่มั้ยคะผสมไปผสมมาก็คจะได้สีชมพู magenta ดูด้วยกลาง ชมพู มาร์เจนต้าแล้วก็สีส้มกับสีน้ำตาลเพิ่มขึ้น เพราะฉะนั้นเบญจรงค์ในกรณีนี้ไม่ได้มีห้าสีอีกต่อไป เบญจรงค์อาจจะ 3 ถึง 8 หรือ 9 สีนะคะที่บันทึกไว้ในตำรา เบญจรงค์มีหลายสีนะคะ มีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับอย่างยิ่งในรัชกาลที่สอง พอมาถึงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง รัชกาลที่ 5 ก็มีประสงค์ที่จะให้จัดทำในประเทศจีนแล้วก็คงเห็นด้วยขามในรั้วในวังหรือตามบ้านที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจดีเนี่ยนะคะ ก็ยังคงมีเครื่องปั้นพวกนี้อยู่ เหนือไปกว่านั้นก็จะเครื่องปั้นลายน้ำทอง คือเหมือนกับเบญจรงค์แต่ทาบใช้มั้ยคะโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ID นะคะ ก็ต้องทราบว่าสีที่เพ้นท์ลงบนกระเบื้องเคลือบแต่ละสีเนี่ยเขาที่มีอุณหภูมิต่างกันนะคะโดยเฉพาะอย่างยิ่งสีทองเนี่ยจะใช้อุณหภูมิต่ำกว่านั้น เพราะฉะนั้นไม่สามารถเขียนพร้อมกันได้ เขียนแล้วไปเผาแล้วก็มาลงทองอีกที แต่เขาบอกว่ามี 3 วิธี บางครั้งก็เขียนก่อนเผาก่อน และก็ผสมการเผา ผสมกันเผามี 3 วิธีนะคะ ก็เกิดเป็นสีทั้ง 8 สี 9 สีแล้วก็สีทองทาบลงไปก็ทำให้มีค่ามากขึ้นแพงมาก

ขึ้น elaborate มากขึ้นมักจะใช้ในถ้วยโกโงซามที่เป็นชุดเป็นเซตในโต๊ะ
เครื่องแป้ง เครื่องเสวย เครื่องมานะคะ

Analysis on traditional Thai colors from painting in Early Rattanakosin period

00:44:35 รศ. ปิยนันต์ ทั้งนี้ก็มาถึงหัวใจของเรื่องของสีที่เราสามารถจะนำไปต่อยอดในการใช้
ประสารราชกิจ งาน ทางการดีไซน์นะคะ ได้วิเคราะห์ถึงว่าแล้วสีแล้วสีอะไรที่รู้มาเนี่ยจะ
เอาไปทำอะไรได้นะคะ แล้วสีอะไร มันเป็นอย่างไงละ ก็คือจะวิเคราะห์ 4
เรื่องด้วยกัน อันที่หนึ่งคือ เรื่องของ pigment สีเนี่ยเป็นอย่างไงอันที่สองคือ
Thai color mixing คือไทยผสมสียังงัย อันที่สาม Thai color charts อันนี้
ก็ต้องกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. พิชญดา เกตุเมฆ จาก
คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาฯ ที่ทำการทดลองเกี่ยวกับวัดค่าของสีในระบบ
LAB ซึ่งในฐานะดีไซเนอร์ก็อ่านตัวเลขแล้วก็มองไม่เห็นสีนะค่ะ ก็เลยทำ
ชาร์ตสีขึ้นมาอันสุดท้าย Thai color name and Thai color naming ก็คือ
การเรียกชื่อสีและการตั้งชื่อสี

00:46:00 รศ. ปิยนันต์ [รูปสีแดงและเหลืองจากธรรมชาติ] Original ของ Pigment ไทยเนี่ย
ประสารราชกิจ มันมาจากธรรมชาติใช่ไหม มันก็ไม่สมมาตรเหมือนการสกัดหรือสังเคราะห์
ทางวิทยาศาสตร์และ ใครบอกว่าสีไทยดูขาดเนี่ย จริง ๆ แล้วไม่ใช่ สี
ไทยนะนุ่มนวลนะค่ะ แต่ว่าสมัยนี้มันไม่ใช่ pigment จากธรรมชาตินะค่ะมัน
ก็จะสดใสมากขึ้น สีไทยที่จะพูดถึงเนี่ยมันก็จะแบ่ง Pigment ออกเป็น 5
กลุ่ม ตามเบญจรงค์นั่นแหละ คือ สีแดง สีแดงที่ได้จากชาด ชินนาบาร์
(Cinnabar) แล้วก็มีอีกแดงหนึ่งคือ สีแดงเสน (Red Lead) คือ เป็นแดงอม
ส้ม ถ้าแยกตามระบบ Munsel ก็จะเป็นสี yellow red นะค่ะเป็นส้ม สี
เหลืองก็ได้จากยางของต้นรงทองนะค่ะ หรือถ้าคนใช้สีของต่างประเทศเนี่ย
ก็จะรู้จัก New Gambol เคยได้ยินไหมคะมาจากต้น Gamboge นะค่ะ

[รูปสีเขียว น้ำเงิน ดำและขาวจากธรรมชาติ] สีเขียวมาจากคอปเปอร์
ออกไซด์นะค่ะ สีฟ้ามาจากลาพิส ลาซูลี (Lapis lazuli) หรือการบดลาพิ
อันนี้พูดถึงสีแท้ที่มาจาก mineral นะค่ะ สีดำมาจากเขม่าหรือการเผา ถ้ำ

ถ่าน แล้วก็สีขาวมาจากหินปูนหรือดินขาว หินปูนในที่นี้ก็คือการตำเปลือกหอยก็มีอีกนะคะ [รูปการผสมสีแบบไทย] พอได้พิกเมนต์มาแล้วเนี่ยเรามากซ์มัน เราผสมกันยังไงต่อนะคะ คนไทยก็มีวิธีผสมอยู่ 3 อย่าง อย่างแรกเนี่ยก็คือ เพิ่มขาว 3 สเต็ป ไม่เยอะไปกว่านั้น คือ อ่อน กลาง แก่ เพิ่มดำ 3 สเต็ปหรือบางทีก็เพิ่มดำแล้วพอเสร็จก็เอาไปบวกขาวหนึ่งสเต็ป สองสเต็ป อันที่ 3 นะคะเป็นสีครามผสมกับดำ ได้สีน้ำเงินครามนะคะ แล้วก็เอาสีน้ำเงินเอาน้ำเดิมเนี่ยมาบวกขาวเพื่อจะได้เป็นครามอ่อนแล้วก็มาบวกขาวอีกจะได้อ่อนลงไปอีกก็ คือจะเพียงพอที่ 3 สเต็ปนะคะ แต่ทฤษฎีของมันเนี่ยจะมี 9 สเต็ปเมื่อก็ขาวแล้วใช้ไหมคะดำแล้ว ตอนนี่ก็คือผสมแม่สีเข้าด้วยกันก็คือสีฟ้ากับสีแดงนะคะ เมื่อได้แล้วก็เอามาทำเป็น 3 สเต็ปอีกเหมือนกัน

Thai color charts

00:49:34

รศ. ปิยนันต์

ประสารราชกิจ

[ตารางชาร์ตสี $L^*a^*b^*$] เหนื่อยไหมคะ ใกล้เคียงแล้วค่ะ (หัวเราะ) พอถึงตอนนี้นะคะ เราก็อยากจะ analyze เพื่อที่จะให้เห็น เราก็ต้องพึ่งวิทยาศาสตร์แหละ เราก็ไปใช้ค่า $L^*a^*b^*$ ที่คณะวิทยาศาสตร์จุฬาฯ ที่นั่งอยู่ตรงนี้ โดย ดร. พิชญดา เป็นประธานสี AIC นะคะหรือสีโลก อันนี้ก็คือการที่นำค่าของสีไทยประมาณ 140 กว่าสี มาเป็นค่า $L^*-a^*-b^*$ โดย L^* คือ lightness ความสว่างไส้มั้ยคะ a^* นี่ก็แดงกับเขียว แล้ว b^* คือเหลืองกับน้ำเงินนะคะ เรามองสีได้ใหม่ว่า ค่า L^* แค่นี้ a^* แค่นี้ b^* แค่นี้คือสีอะไรเรามองไม่ได้ แต่คณะวิทยาศาสตร์มองได้ค่ะ มองเท่าไรก็ไม่เข้าใจนะคะ พอเขาพล็อตกราฟมาให้ ก็เลยขอพล็อตเองค่ะ [ตารางชาร์ตสีไทยตามแบบของ Munsell] พล็อตเองแบบ artist นะคะไม่ทราบว่าจะคุ้นเคยกับชาร์ตสีของ Munsell มั้ยคะ ช่างซ้ายมือเนี่ยมันจะเป็นไล่ขาวเทาดำ 9 สเต็ปใช้ไหมคะ ตอนนี่เราพลิกกลับกันเพราะว่าสีไทยไม่ได้มากมายขนาดนั้นนะคะ อย่างที่บอกกว่าชั้นของเรามียังไง อ่อน กลาง แก่ ใช้ไหมคะ เราจะเรียงตาม saturation หมายถึงว่าความสดของสี สีที่แท้จาก pigment เนี่ยจะอยู่ทางซ้ายมือ โดยไล่ลำดับจากที่ผสมแล้วนะคะ อ่อนสุดอยู่ข้างบน เข้มสุดอยู่ข้างล่าง สีอ่อนกับสีแก่ คือ value สว่างกับมืดนะคะ จะเรียงลงมาตาม

vertical line แต่สีที่ค่อย ๆ จากสด ไปสีซีดจะเรียงตาม Horizontal line อย่างดูอันแรก คือ สีแดงมะละ สีแดงที่แกวยาวที่สุดเนี่ยก็จะสดสุดในแถวเดียวกัน ก็คือมี lightness เท่ากันหมายความว่าแปลงเป็นค่าดำแล้วดำเท่ากัน มีดเท่ากัน แต่ความสดของสีเนี่ยจะค่อย ๆ fade ลงแล้วก็ทำตารางอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ทั้งหมดตามลักษณะของ Munsell มะละ มีทั้งหมด 10 สีที่เป็น hue คือสีแท้ในวงจรัส จากแดง จากส้ม เหลือง มาเหลืองอมเขียว เขียวแล้วก็ blue green และ blue มาเป็น purple blue แล้วก็มาเป็น purple red มะละ ทุกอันมีชื่อหมดมะละเดียวเราจะมาอธิบายต่อไปว่ามีชื่อเรียกกันยังไง [ตารางชาร์ตสีไทยตามแบบของ Munsell] ส่วน palette ที่ 11 นี่ถือเป็น neutral คือ ไร้สีมะละ

Thai color name and Thai color naming

00:53:31 รศ. ปิยนันต์ แล้วสีเหล่านี้ร้อยสีสิบกว่าสีเนี่ย จริง ๆ มันก็มีมากกว่านั้นมะละ แต่ที่บันทึก
ประสารราชกิจ เอาไว้ด้วยค่า $L^*a^*b^*$ หรือ 140 สี เนี่ยก็เพียงพอที่จะอธิบายวิธีการผสมสี
และการเรียกชื่อสีได้ การเรียกชื่อสีของไทยเนี่ยก็มึ่งๆ คือ 3 วิธี อันแรก
คือ มันปรากฏยังงี้ มันเหมือนอะไรก็เรียกอย่างงั้น เช่น ชมพูกลีบบัว เขียว
มะนาว เขียวก้านตอง เขียวใบแค นั้นมะละ ประการที่สองก็คือ Named by
hue โดยที่ สมมุติว่า มันเป็นแดงแล้วผสมขาว ที่ 3 สเต็ปก็จะเป็นอ่อน
กลาง แก่ไป วิธีที่ 3 คือเรียกโดยเติม prefix ว่า 'หง' ในสีร้อน เมื่อเติมขาว
แล้วก็ 'มอ' เมื่อสีเย็นเติมดำ [การตั้งชื่อสีไทย จากสิ่งที่พบในธรรมชาติ]
อันนี้คือเห็นอะไรก็เรียกอย่างนั้น เช่น สีแดงลิ้นจี่ มันก็คือเปลือกลิ้นจี่ สี
เปลือกมาคุด คือ เหมือนเคยเห็นสีม่วงเม็ดมะปรางของจริงไหมคะ ตอนนี
กำลังเป็นหน้ามะปราง มะยงชิดไซ้ไหมคะ ลองผ่าออกมาดูเม็ดเลยคะ สวย
มากจริง ๆ เป็นม่วงที่หวานมากเลย อินทรีนด่มากนะ สีม่วงเม็ดมะปราง
คนไทยคงกินแล้วไปขบเม็ดเข้า เพราะว่าไม่เคยรู้จักสีม่วงเม็ดมะปรางจน
แก่มะละที่ว่าจะทำเป็นชาววังแบบทำมะปรางรื้อทำอะไรนะ แต่ไม่เคยผ่า
เม็ดมะปรางนะผ่าเม็ดมะปรางดู สีสวยมาก แล้วก็สีที่มาจากต้นไม้ เช่น สี
ตองไผ่ขี้มะละ เขียวตองอ่อนแล้วก็เขียวใบแค สำหรับสีของดอกไม้ก็เป็นสี
กลีบบัว สีดอกตบมะละ สีอินทนิลแล้วก็ม่วงอัญชัน

[การตั้งชื่อสีไทย จากสิ่งที่พบในธรรมชาติโทนแดง] อันนี้ก็เปรียบให้เห็นสีจากธรรมชาติ [ชาร์ตการตั้งชื่อสีไทย โดยสีแท้และการเติมคำ] อันต่อมาก็คือการเรียกชื่อสีเมื่อเติมสีขาวลงไปนะคะ เช่น เสนเติมสีขาวไปก็เรียก หงเสนถ้าเติมเพิ่มเข้าไปนะคะ ก็เรียกหงเสนอ่อน คือเหนือกว่าสเด็ปนี้ความเจือจางไม่เห็นแล้ว หรือเติมคำว่า 'มอ' เข้าไปแต่มอเนี่ยมันไม่ได้เป็น prefix อย่างเดียวเนอะ บางทีเราก็อใช้มอครามบางที เราก็อใช้เขียวมอ แบบเนี่ยนะ มันก็เติมได้ข้างหน้าละหลัง เวลาเติมคำแต่เติมคำเนี่ยเติมในสีเขียว เติมขาว เติมในสีร้อน เคยได้ยินคำว่า หงสบาท ไหมคะ หงสบาท คืออะไร สีอะไรคะ หงสบาทท คือ สีเหลืองดินเบ็ด หรือปากหงส์อะไรอย่างนั้นะคะ บาท นี่แปลว่าเท้าใช่ไหมคงจะเป็นดินเบ็ดมากกว่านะคะ ตอนนี้นั้นก็เป็นเบ็ดดำไปหมดแล้วนะคะ ใกล้วันตรุษจีนนะคะ เราก็ต้องดูสีตอนมันเป็น หงสบาท นี่ก็อนุมานได้เลยว่าเป็นสีเหลืองที่ต้องใส่ขาวเข้าไปนะคะ

Thai colors in real usage

00:58:12

รศ. ปิยานันต์
ประสารราชกิจ

[การใช้สีไทยในเครื่องแต่งกาย] ทีนี้เราก็คูณกันมานานแล้วนะคะ หนึ่งชั่วโมงเต็ม เราก็คงมาดูว่าลักษณะของสีที่เราสังเกตมันใช้ color contrast เยอะมากเลยนะคะ ทุกมิติไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม เสื้อผ้า เซรามิคหรือในเรื่องของการประดับลวดลายต่าง ๆ นะคะ contrast ที่เราพูดในวันนี้เนี่ยเกิดขึ้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลางนะคะ ซึ่งเอ่อชาววังเนี่ยเป็นคนคิดนะคะ ถ้าชาวบ้านเนี่ยใส่สีอะไรก็ใส่ไปเถอะ แต่ถ้าเขาย้อมสีได้ เขาหาสีได้หรือว่าส้ผ้า เขาจะนิยมใส่สีตัดกัน สีตัดกันของคนไทยเนี่ยไม่ได้ตัดกันในเรื่องของสีอย่างเดียว สีในที่นี้หมายถึงคำว่า hue แต่ตัดกันในทุกมิติ คือ value และเรื่องของ intensity หรือ chroma ด้วย คือ สีสดตัดกับสีซีด สีอ่อนตัดกับสีแก่ สีกับสีต่าง ๆ ที่อยู่ในวางจรัสเนี่ยตัดกัน คือแดงตัดกับเขียวแดงตัดกับเขียวยังไม่พอ แดงยังมีดด้วยเขียวอ่อนด้วยไม่ใช่แดงเขียวคริสมาสต์แบบฝรั่งอย่างนั้นะคะ เขาเรียกว่ามีความแยบยลในการใช้สีนะคะ

[รูปการจับคู่สีไทยเขียวและแดง] เหมือนอย่างที่เราเอาการเรียงสีเมื่อกี้
เนี่ยมาอธิบายนะคะ อย่างเขียวน้ำไหลกับแดงล้นจีมาคู่กัน ก็เกิดเป็นทาง
ขาวมีอ

[รูปการจับคู่สีไทย] หรือว่าสีเหลือง อันนี้เป็นเหลืองจำปานะคะกับสีม่วง
เข้ม มันก็แปลกที่ตรงกับทฤษฎีสีตรงข้ามของสากลเนอะ มันก็เยื้อง ๆ นิด
ๆ นะคะ [รูปการจับคู่สีไทย โทนสีอ่อน] จะมีอันนี้นะคะ ที่เป็นทำไมสีอ่อน
คู่กับอ่อน คือ พักกับเหลืองเนี่ย มันตรงข้ามกันในคู่ chromatic น้ำเงินกับ
เหลืองไข่มุกคะ แต่นี่มันอ่อนทั้งคู่ จริง ๆ แล้วที่อ่านมาเนี่ยมันไม่ได้สี
เหมือนกัน ตรงที่เหลืองนี่คือทอง ทองก็คือมีความวาว มี texture มันมา
อยู่ด้วยกันเพราะฉะนั้น อันนี้ matt อันนี้ gloss ไปยังอีกมิติหนึ่ง
[รูปการจับคู่สีไทยในเครื่องแต่งกาย] อันนี้ก็อ่านมาจากสุนทรภู่ด้วยอ่าน
มาจากสวัสดิรักษา อันนี้ก็สวัสดิรักษาเนี่ยไม่ได้บอกถือว่าอะไรคู่กับอะไร
แล้วต้องใส่วันนั้นอย่างเดียวนะคะ ยังมี alternative ให้เลือกด้วย เช่น อัน
นี้คิดเองนะคะ อย่างวันผ้าไหมแห้งจะใส่อะไร ใส่ได้อย่างไร ถ้าผ้าไหมแห้ง
ฉันก็โชคไม่ดีสิวันนี้ อะไรแบบนี้ เขาก็มี alternative บนกับล่างก็ได้หรือมี
อย่างวันจันทร์เนี่ย ห่มบานเย็นนุ่งศรีนวลอย่างเนี่ยนะคะ อาจจะเป็นห่ม
นวลนุ่งศรีบางเย็นหรือว่ามี alternative อีกซึ่งต้องไปเปิดตำราให้อีกครั้ง
หนึ่งนะคะและที่วันอื่น ๆ อีกเหมือนกัน วันที่ lecture ให้ฝรั่งฟังเนี่ยฝรั่ง
สนใจมากคะ ว่ามันเป็นอย่างไรนะคะ เพราะฉะนั้นเราต้องเปิดอีกคลาสนี้
งคือคลาสดูดวงด้วยสีเนี่ย (หัวเราะ) ไม่สามารถนะคะ เดี่ยวให้อาจารย์
เสกเปิดให้

01:03:10

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

So What color is Thai? มีใครอยากตอบไหมคะ คำเดียวตอบไม่ได้

01:03:35

รศ. ปิยนันต์
ประสารราชกิจ

สีไทย คือ สีที่มาจากธรรมชาติ สีไทยมาจาก pigment ธรรมชาติ

สีของไทย คือการปรากฏของสีในสเปซเล็ก ๆ

สีของไทย คือปรากฏอย่างตัดกัน

สีของไทย จะปรากฏพร้อมกันหลากสีไม่เคยปรากฏสีเดียวในพื้นที่ใหญ่ ๆ

สีของไทย คือ การลงทอง เพื่อเน้นความสำคัญสีของไทย จะ Blend เข้า
หากันเมื่อระยะไกลเมื่อไกลออกไปสีที่ปรากฏจะเป็นสีหลัก คือ ทอง

สีของไทย ไม่ว่าจะ hue ในระดับตาใด ก็ยังคงมีเอกลักษณ์แสดงความ
เป็นไทย ไม่ว่าจะเป็น pixel หรือว่าย่อยเล็กลงไป หรือว่าอยู่ใน
สภาพแวดล้อมสมัยใหม่

ถ้าใช้สีไทยแท้ หรือ traditional thai ก็ยังคงปรากฏเอกลักษณ์ ชัดเจน
เพราะฉะนั้น What color is Thai ? อาจจะกลับกันเป็นคำว่า What is
Thai color? ตามที่อธิบายมาหนึ่งชั่วโมงเต็ม ขอขอบคุณค่ะ

Q&A SESSION

คำถามที่ 1

01:06:28 ผู้ฟัง ถามอาจารย์เรื่องคำว่าหงะ เป็นคำของโบราณหรือเปล่านั้นที่อาจารย์
บินไปดูสี่

01:06:37 รศ. ปิยานันต์ อ้อ คืออันนี้สัมผัสภาษามาจากช่างสิบหมู่ นะคะ ท่านเป็นหัวหน้าช่างสิบหมู่
ประสารราชกิจ คือ อาจารย์ สมชาย ก็ได้เปิดตำราให้ดูเหมือนกันเป็นตำราของกรมพระ
นริศฯ และแอบถ่ายรูปเอาไว้ก็มีอธิบายสั้น ๆ อย่างนี้คะ ไม่สามารถทราบ
ได้ว่าเป็นคำจริงหรือเปล่า ลองฝากนิสิตสถาปัตย์กรรมไทยช่วยค้น

คำถามที่ 2

01:07:21 ผู้ฟัง พี่อ้อคะ อย่างนี้คือต้องไปกับลายไหมคะ เท่าที่ดูหากเป็นสีมาป้าย dot,
line, plane อย่างนี้ก็ไม่มานะ

01:07:40 รศ. ปิยานันต์ คือต้องอธิบายว่า เห็นคนเอาสีไปใช้ตอนนั้นก็เอาไปทาสถาปัตย์กรรมไทยแล้ว
ประสารราชกิจ บอกว่านี่คือสีแบบไทย แต่สีไทยไม่เคยมีปรากฏเป็น Plane ใหญ่ อาคาร
หนึ่งหลังสีเหลืองแล้วก็บอกว่าเป็นสีอะไร ๆ ก็ว่าไป เมืองนอกก็มีตึกสี
เหลือง เมืองไทยก็มี เพราะฉะนั้นการลงรายละเอียดเล็ก ๆ เนี่ยมันจะสร้าง
motif อะไรก็ได้แต่มันจะ look like Thai หรือ Feeling Thai ก็ต่อเมื่อมัน
ครบองค์ประกอบที่วิเคราะห์มา แต่ถ้าเป็น Motif ไทยมันจะยิ่งใช้นะคะ

คำถามที่ 3

01:08:43 ผู้ฟัง อยากทราบว่าสีในแต่ละภูมิภาคของไทยแตกต่างกันไหมคะ และปัจจัย
อะไรทำให้เฉดสีที่ออกมาต่างกัน

01:08:57 รศ. ปิยานันต์ มีแน่นอนค่ะ คือมันเป็น Pigment ไซ้ไหมคะ เรียนให้ทราบว่าอย่างทอง
ประสารราชกิจ อย่างนี้ ทองอยุธยา ทองสุโขทัย กับทองพม่า สีก็ไม่เหมือนกัน สีแดงมันก็

เป็น Variation เหมือนกัน แต่อะไรก็ตามมันมี Range ของ color อะ มันไม่ใช่แดงต้องอย่างนี้เป๊ะนะคะ วัดค่า Chromatic ต้องเป็นแบบนี้เป๊ะ มันจะมี range ของมัน ว่านี่เหลืองมากไปแล้ว นี่คือเส้น เป็นต้น อันนี้คือศึกษารวม ๆ ถึง Traditional Thai นะคะ ถ้าออกไปศึกษาสีในเรือกอลและ กับสีในพระธาตุหรือบุญชัยก็คงจะต่างกันค่ะ

คำถามที่ 4

01:09:59	ผู้ฟัง	ไม่ทราบว่าจะเกี่ยวข้องกับที่อาจารย์พูดไปหรือเปล่านะคะ แต่ว่าสมมติว่าเราศึกษาเข้าไปในอดีต สีที่มันเคยอยู่ใน Artifacts ในอดีตแล้วมาถึงในปัจจุบันเรา concern ประเด็นเรื่องสีมันเปลี่ยนแปลงตามเวลาใหม่คะ เพราะอย่างเช่นสมมติว่า เราก็เคยเจอแบบว่าข้อค้นพบใหม่ ๆ ที่บอกว่าสีในกรีกโรมันที่เราเห็น ณ ทุกวันนี้เป็นสีขาว ณ วันนั้นจะไม่ได้เป็นสีขาวนะ มันมีสีอื่น เป็นนักวิทยาศาสตร์ไปสกัดพบชั้นที่ 10 อะใช้อย่างนี้คะ มีมุมมองต่อประเด็นนี้ยังงัยบ้างคะ
01:10:39	รศ. ปิยานันต์
ประสารราชกิจ	คือแน่นอนอยู่แล้วว่าสี มันไม่อยู่คงที่นะ แม้กระทั่งเสื้อเราซื้อวันนี้ เราซักฟุ้งนี้ตากแดดมากเกินไ่มันก็เปลี่ยน แล้วมันอยู่คงทนในสภาพแวดล้อมเนี่ยมันยังมีการเปลี่ยนแปลงมากนะคะ ให้ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. พิษณุดา ที่พิสูจน์สีในพิพิธภัณฑสถานหลวงพระบางคะ อันนี้ท่านจะให้คำตอบได้ใหม่คะ
01:11:12	รศ. ดร. พิษณุ
ดา เกตุเมฆ	สีมันเปลี่ยนไปอยู่แล้วคะ ตามที่ท่านอาจารย์ปิยานันต์ตอบ ที่นี้เราสามารถที่จะหาต้นตอมันได้ อย่างถ้าเราจะทดสอบเนี่ย เราจะใช้วิธีทดสอบทางวิทยาศาสตร์ว่าสีนี้เนี่ย เดิมมันคือสีอะไร ก็สามารถสกัดมันมา แล้วก็เอานำมาทดสอบได้นะคะ ซึ่งตรงเนี่ยเราสามารถที่จะทราบต้นตอได้ สมมติว่าเรียกเป็น Ultramarine Blue ซึ่งเราจะสามารถที่จะรู้ว่าตัวออร์จินอล Ultramarine Blue เนี่ยมันคือสีอะไร ซึ่งมันจะมีร่องรอยที่มันหลงเหลืออยู่ แล้วถ้าเราเอามาพิสูจน์ในทางวิทยาศาสตร์เราทราบค่าของมันทราบ Spectrum ของมันเนี่ย เราก็จะรู้ต้นตอของมันว่าสี Original จริง ๆ ของ

01:13:09 รศ. ปิยนันต์ ขอขอบคุณมากค่ะอาจารย์
ประสารราชกิจ

01:13:09 รศ. ปิยนันต์ ขอขอบคุณมากค่ะอาจารย์
ประสารราชกิจ